

УДК 332.1

Р. С. Зубков,

к. е. н., старший викладач кафедри економіки підприємства, Николаївський міжрегіональний інститут розвитку людини ВНЗ Університету "Україна", м. Николаїв

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

R. Zubkov,

PhD in Economics, st. lecturer of the Department of Enterprise Economics.

Mykolaiv interregional Institute, Open International University of Human Development "Ukraine", Mykolaiv

THE MAIN SOURCES OF FINANCING OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF INDUSTRIAL ENTERPRISES OF THE BLACK SEA REGION OF UKRAINE

У статті розглядаються актуальні проблеми інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств Причорноморського регіону України. Автором подано структуру джерел фінансування інноваційної діяльності на промислових підприємствах Причорномор'я.

The article deals with actual problems of innovative-investment activity of the industrial enterprises of the black sea region of Ukraine. The author presents the structure of sources of financing of innovative activity at industrial enterprises of the black sea.

Ключові слова: інновація, Причорноморський регіон, промислові підприємства, інвестор.

Key words: innovation, the black sea region, industrial enterprises, the investor.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Світова геополітична ситуація зосередила значний економічний та політичний інтерес на розвитку України як на географічному центрі Європи. Єдиним можливим шляхом подальшого розвитку економіки України є поєднання вітчизняних інноваційних досягнень з передовим інноваційним досвідом європейських країн. Майданчиком такого поєднання можуть слугувати регіони України, адже саме в них зосереджено колосальний інноваційний потенціал, активація якого дозволить забезпечити стабільне економічне зростання на довгострокову перспективу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств

України висвітлені в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених: В. Александрової, Л. Антонюка, Ю. Бажа-ла, П. Бубенка, В. Гейця, В. Гриньової, Г. Демченко, О. Єрмакової, С. Ілляшенка, М. Ситницького, П. Хорів, С. Фірсової, Л. Федулової, Д. Черваньова та інших.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є виявлення та аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств Причорноморського регіону України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств також варто розглядати, в розрізі технологічних укладів. Згідно з даними Інституту економічного прогнозування Академії наук України, майже 60% обсягу промислової продукції приходить на

Таблиця 1. Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств Причорноморського регіону України за період 2011–2015 рр., тис. грн.

Рік	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	вітчизняних інвесторів	іноземних інвесторів	інші джерела
<i>Миколаївська область</i>					
2011	403040,7	396895,7	–	–	6145,0
2012	362203,2	283633,2	1894,6	73233,3	3442,1
2013	716449,3	172141,3	5256,1	539051,9	–
2014	606789,6	555356,6	3107,0	48326,0	–
2015	291578,5	282762,2	...	...	...
<i>Одеська область</i>					
2011	172502,5	147514,3	–	–	24988,2
2012	1497384,8	135902,7	–	600005,6	761476,5
2013	91028,7	88310,1	–	–	2718,6
2014	323891,6	320582,3	–	–	3309,3
2015	49670,7	39642,8	–	–	10027,9
<i>Херсонська область</i>					
2011	80122,9	78010,7	1313,7	–	798,5
2012	154584,6	152817,4	–	–	1767,2
2013	161367,6	154923,5	–	6407,1	37,0
2014	90461,7	77753,1	570,2	3576,2	8562,2
2015	70130,5	60900,5	1800,0	–	7430,0

¹ Дані вилучено з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності інформації.

Джерело: складено на основі [1; 2; 3].

3-й технологічний уклад, 38% — на 4-й уклад, у той час коли світові тенденції демонструють інноваційний прорив 5—6-го технологічного укладу, тобто розвиток складної обчислювальної техніки, сучасних видів озброєнь, програмного забезпечення, авіаційної промисловості, телекомунікацій і створення нових матеріалів тощо.

Для проведення комплексного дослідження інноваційної активності промислових підприємств Причорноморського регіону вважаємо необхідним провести

аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств Причорноморського регіону України (табл. 1).

Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств складаються з власних коштів, коштів вітчизняних та іноземних інвесторів та інших джерел. Моніторинг обсягів та джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств Причорномор'я період з 2011 по 2015 рр. показав, що за цей період фінансування інноваційної діяльності спос-

Таблиця 2. Інноваційна активність промислових підприємств Причорноморського регіону України за період 2011–2015 рр., тис. грн.

Роки	Загальна сума витрат	У тому числі за напрямками						
		дослідження і розробки ¹	у тому числі		Придбання нових технологій	Підготовка виробництва для впровадження інновацій	Придбання машин та обладнання пов'язані з впровадженням інновацій	Інші витрати
			Внутрішні НДР	Зовнішні НДР				
<i>Миколаївська область</i>								
2011	403040,7	221839,9	217625,4	4214,5	361,8	x	157643,3	23195,7
2012	362203,2	139230,0	136989,6	2240,4	736,1	x	211690,2	10546,9
2013	716449,3	609825,8	597877,4	11948,4	3460,0	x	87053,2	16110,3
2014	606789,6	187412,2	184965,6	2446,6	110,8	x	418046,8	1219,8
2015	291578,5	231938,7	228761,5	3177,2	422,4	x	52794,3	6423,1
<i>Одеська область</i>								
2011	172502,5	4397,8	4271,4	126,4	25,2	x	166732,2	1347,3
2012	1497384,8	26339,9	4626,8	21713,1	1610,2	x	1460535,3	8899,4
2013	91028,7	4358,0	3969,6	388,4	22,9	x	85481,6	1166,2
2014	323891,6	960,6	661,3	299,3	2,2	x	321468,4	1460,4
2015	49670,7	6537,9	6393,9	144,0	462,9	x	42414,1	255,8
<i>Херсонська область</i>								
2011	80122,9	9825,3	7541,1	2284,2	3,9	x	28654,1	41639,6
2012	154584,6	12432,5	10065,4	2367,1	1,0	x	49435,1	92716,0
2013	161367,6	7180,6	6474,0	706,6	25,5	x	136597,3	17564,2
2014	90461,7	11315,3	6076,8	5238,5	77231,9	x	674,0	1240,5
2015	70130,5	4104,6	3953,8	150,8	65957,8	x	–	68,1

Примітка: ¹ У зв'язку зі змінами в організації та проведенні державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності промислового підприємства безпосереднє порівняння даних за 2015 рік з аналогічними даними попередніх років є некоректним.

Джерело: складено на основі [1; 2; 3].

терігається, як зростання, так і зменшення фінансування інноваційної діяльності. Як приклад, найбільша сума витрат на інноваційну діяльність у Миколаївській та Херсонській областях було зафіксовано у 2013 році 716449,3 та 161367,6 тис. грн. відповідно, Одеській області максимальне значення фінансування було у 2014 році, яке склало 1497384,8 тис. грн.

Водночас слід відмітити, що у 2014 році можна простежити тенденцію до зменшення фінансування інноваційної діяльності, також у Миколаївській області обсяг фінансування за рік зменшився на 109659,7 тис. грн. або на (-18,1%), це саме стосується і Херсонщини (-8,4%). В Одеській області прослідковується протилежна тенденція, після втрати позицій у 2013 році показник почав стрімко зростати і майже в тричі перевищив значення 2013 року (+255,81%).

Розподіл витрат за напрямками коштів свідчить про збільшення рівня фінансування власних досліджень по кожній з областей Причорноморського регіону. Не можливо оминати увагу той аспект, що велика доля припадає на статтю інші джерела, особливо по Одеській області у 2012 році 761476,5 тис. грн., по іншим областям залученні кошти є незначними (табл. 1).

Протягом періоду спостереження максимальний інтерес з боку інвесторів до Миколаївської області був у 2012—2014 рр. Одеська область особливо зацікавила інвесторів у 2012 році, залучивши іноземних коштів у сумі 600005,6 тис. грн. Менш за все зацікавлені іноземні інвестори вкладати кошти в промислові підприємства Херсонщини (табл. 1).

У зв'язку з тим, що Державна служба статистики України виконує вимоги Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності інформації, даний аспект не можливо більш деталізовано розкрити.

Вітчизняні інвестори були активно зацікавлені щодо фінансування розвитку підприємств лише в Миколаївській області.

Аналіз структури та обсягів витрат на інноваційну діяльність свідчить, що на технологічні інновації у 2011—2015 рр. із загального обсягу витрат переважна частка коштів витрачена на придбання машин та обладнання пов'язані з упровадженням інновацій. Так, у Одеській області в 2012 році, значення цього показника досягло 1460535,3 тис. грн. натомість у Миколаївській області особлива увага промислових підприємств зосереджена на дослідженнях і розробках, загальна сума витрат яких досягла максимального значення у 2013 році і склала 609825,8 тис. грн. Менше всього організації Одеської області зацікавлені у зовнішніх НДР, відповідний показник протягом 2013—2015 постійно знижується (-62,93%), у Миколаївській області спостерігається його пікове значення лише у 2013 році 11948,4 тис. грн. Щодо придбання внутрішніх НДР, то характерна тенденція "стрімкого коливання" по кожній області регіону, підприємства то активно фінансують внутрішні розробки, то швидкими темпами скорочують видатки.

Виходячи зі статистичних даних таблиці 2, можна дійти висновку, що у придбанні нових технологій зацікавлені лише промислові підприємства Херсонщини, які вклали максимальну суму коштів у 2014—2015 рр. на загальну суму 143189,7 тис. грн.

ВИСНОВКИ

Компаративний аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності промислових за період з 2011 по 2015 рр. показав, що за цей період фінансування інноваційної діяльності спостерігається, як зростання, так і зменшення фінансування інноваційної діяльності. Найбільша сума витрат на інноваційну діяльність у Миколаївській та Херсонській областях було зафіксовано у 2013 році — 716449,3 та 161367,6 тис. грн. відповідно, Одеській області максимальне значення фінансування було у 2014 році, яке склало 1497384,8 тис. грн. Простежується тенденція до скорочення фінансування інноваційної діяльності, у Миколаївській області обсяг фінансування за рік зменшився на 109659,7 тис. грн. або на (-18,1%), це саме стосується і Херсонщини — (-8,4%).

Аналіз структури та обсягів витрат на інноваційну діяльність свідчить, що на технологічні інновації у 2011—2015 рр. із загального обсягу витрат переважна частка коштів витрачена на придбання машин та обладнання пов'язані з упровадженням інновацій. Так, у Одеській області в 2012 році, значення цього показника досягло 1460535,3 тис. грн. натомість у Миколаївській області особлива увага промислових підприємств зосереджена на дослідженнях і розробках, загальна сума витрат яких досягла максимального значення у 2013 році і склала 609825,8 тис. грн.

Література:

1. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>
2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Головного управління статистики у Херсонській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ks.ukrstat.gov.ua>
4. Про інноваційну діяльність: Закон України № 40-IV від 04.07.2002 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
5. BDO International Business Compass, 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bdo.ge/upload/BDO-IBC-Summary-2015_ENG.pdf

References:

1. The official website of the Main Statistical Office in Nikolayev (2014), available at: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua> (Accessed 15 October 2016).
  2. The official website of the Main Statistical Office in Odessa (2016), available at: <http://www.od.ukrstat.gov.ua> (Accessed 15 October 2016).
  3. The official website of the Main Statistical Office in Kherson (2014), available at: <http://www.ks.ukrstat.gov.ua> (Accessed 15 October 2014).
  4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "On innovation activity", 04.07.2002, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (Accessed 15 October 2016).
  5. BDO International Business Compass (2015), available at: http://www.bdo.ge/upload/BDO-IBC-Summary-2015_ENG.pdf (Accessed 15 October 2016).
- Стаття надійшла до редакції 02.12.2016 р.*